

18.3 Kennsluhættir og námsmat í lykilhæfni

Fjölbreytilegt námsumhverfi og kennsluaðferðir, sem eru hvetjandi og styðjandi fyrir nemendur eru meginforsendur þess að nemendur nái þeim hæfniviðmiðum sem stefnt er að. Á það jafnt við um kennsluhætti innan námsgreina og námssviða sem og það námsumhverfi sem skapast með góðum skólabrag og virku samstarfi heimila og skóla. Í hverri námsgrein er jöfnum höndum lögð áhersla á almenna lykilhæfni og sértæka hæfni fyrir viðkomandi grein eða svið. Góður skólabragur eflir samskiptahæfni nemenda og þroska þeirra til virðingar og umburðarlyndis, jafnréttis og umgengni við aðra, umhverfi og náttúru. Viðfangsefni sem tengja námið við daglegt líf og starfsvettvang efla læsi nemenda á umhverfi sitt. Þannig stuðla náms- og kennsluhættir námsgreina og lykilhæfni ásamt góðum skólabrag að alhliða þroska, velferð og lykilhæfni nemenda.

Hver og einn kennari og allir kennarar í sameiningu og annað starfsfólk skóla bera sameiginlega ábyrgð á að nemendur nái þeim hæfniviðmiðum sem lykilhæfni byggist á.

Mikilvægt er að skólastarf miði að því að gera nemendur virka og sjálfstæða í námi og færa um að afla sér þekkingar á eigin spýtur og veita tækifæri til að nýta hæfileika sína og gefa þeim kost á að fá endurgjöf á vinnu sína. Áhersla á alhliða hæfni nemenda krefst þess að nýttar séu fjölbreyttar leiðir til að meta hæfni nemenda og veita þeim leiðsögn í átt að settu marki.

18.4 Matsviðmið í lykilhæfni við lok grunnskóla

Í aðalnámskrá eru matsviðmið við lok grunnskóla sett fram bæði fyrir námsgreinar, námssvið og lykilhæfni. Matsviðmið eru lýsing á, hversu vel nemandi hefur skilgreinda hæfni, á valdi sínu. Matsviðmiðin eiga einungis við um 10. bekk, til að styðja við námsmat, við lok grunnskóla. Gert er ráð fyrir að skólar setji matsviðmið fyrir aðra árganga og geri grein fyrir þeim í skólanámskrá. Matsviðmiðin við lok 10. bekkjar lýsa hæfni á kvarða sem birtur er í aðalnámskrá: Notaður er kvarðinn A, B, C, D, þar sem A lýsir framúrskarandi hæfni, B lýsir góðri hæfni, C sæmilegri hæfni og D hæfni sem nær ekki viðmiðum sem lýst er í C.

Matsviðmið í flokki B eru byggð á hæfniviðmiðum fyrir 10. bekk og framsetning þeirra er með þeim hætti, að gera má ráð fyrir að þorri nemenda nái þeirri hæfni sem þar er tilgreind. A fá þeir sem sýna framúrskarandi hæfni og C fá þeir sem ekki standast fyllilega þær kröfur sem gerðar eru í B viðmiðum. Ekki eru sett viðmið fyrir D, því sá vitnisburður er notaður þegar nemandi uppfyllir ekki kröfur sem gerðar eru í C viðmiðum. Skóli gerir þá sérstaka grein fyrir hæfni viðkomandi nemanda. Hvert matsviðmið er almenn lýsing á hæfni nemanda.

Við lokamat skiptir mestu að kennarar meti það sem til var ætlast samkvæmt hæfniviðmiðum, fullvissi sig um að matsniðurstöður séu byggðar á traustum gögnum og

noti fjölbreyttar aðferðir við söfnun gagna til þess að veita nemendum, foreldrum þeirra og skólanum sem gleggstar upplýsingar um stöðu þeirra. Kennarar geta þannig fengið betri innsýn í nám hvers nemanda. Til að fá nákvæma niðurstöðu, svo sem úr samræðum eða vettvangsathugun, getur skipt máli að kennarar vinni saman við að skoða matsgögn nemenda og hafi til þess skýr viðmið.

Þennan matskvarða er skólum skylt að nota við brautskráningu nemenda úr 10. bekk. Skólar ákveða, að öðru leyti, hvernig þeir haga námsmati og einkunnagjöf eða vitnisburði nemenda í öðrum árgöngum. Vitnisburður við lok 10. bekkjar er hafður til hliðsjónar við innritun nemenda í framhaldsskóla og val á námsbrautum.

Eftirfarandi atriði geta komið að góðum notum til að auka áreiðanleika og réttmæti í mati.

- Setja skýr viðmið eða gera grein fyrir því hvað á að meta.
- Velja matsþætti sem hæfa vel hæfniviðmiðum, námsefni og kennsluaðferðum.
- Undirbúa lýsingu á því sem á að meta eða sýna dæmi um vel unnin verkefni.
- Huga vel að því að verkefni séu í samræmi við viðmið.
- Vera vakandi yfir atriðum sem geta skekkt niðurstöður.
- Hafa skýrar leiðbeiningar um matsaðferðir, úrvinnslu og túlkun gagna.

Mat á lykilhæfni við lok grunnskóla er samstarfsverkefni allra kennara nemandans og nemandans sjálfs þegar við á. Við lok 10. bekkjar metur hver og einn kennari að hvaða marki nemandi hefur náð þeirri hæfni sem lýst er í hæfniviðmiðum og matsviðmiðum lykilhæfnipáttanna fimm með hliðsjón af tilteknu námssviði eða námsgrein. Kennarar skila svo sameiginlegu mati fyrir hvern lykilhæfnipátt sem birt er í vitnisburði nemanda við lok grunnskóla. Þeir koma sér saman um að hvaða marki nemandi hefur lykilhæfni á valdi sínu. Nota skal bókstafina A, B, C og D fyrir hvern og einn lykilhæfnipátt eftir því sem við á.

Tjáning og miðlun

Nemandi getur:

A

Tekið virkan þátt í samræðum og rökræðum af öryggi og gert grein fyrir skoðunum sínum á skýran og greinagóðan hátt. Notað ólíka miðla jafnan af hugkvæmni við að koma þekkingu sinni, leikni, skoðunum og tilfinningum á framfæri.

Tekið virkan þátt í samræðum og rökræðum og gert skýra grein fyrir skoðunum sínum. Notað ólíka miðla af hugkvæmni við að koma þekkingu sinni, leikni, skoðunum og tilfinningum á framfæri.

B

Tekið virkan þátt í samræðum og rökræðum og gert grein fyrir skoðunum sínum. Notað ólíka miðla á viðeigandi hátt við að koma þekkingu sinni, leikni, skoðunum og tilfinningum á framfæri.

C

Skapandi og gagnrýnin hugsun

Nemandi getur:

Spurt gagnrýninna og rannsakandi spurninga og farið eigin leiðir við úrvinnslu verkefna. Gert skýra og vel rökstudda grein fyrir hvað liggur að baki árangri og nýtt sér á skapandi hátt möguleika sem felast í mistökum og óvæntum niðurstöðum. Unnið af gagnrýni með upplýsingar og dregið rökstuddar ályktanir, sýnt frumkvæði og beitt mismunandi sjónarhornum við mótun og miðlun viðfangsefna.

A

Spurt rannsakandi spurninga og sýnt sjálfstæði við úrvinnslu verkefna. Gert skýra og nokkuð vel rökstudda grein fyrir hvað liggur að baki árangri og nýtt sér á skapandi hátt möguleika sem felast í mistökum og óvæntum niðurstöðum. Unnið af gagnrýni með upplýsingar, dregið ályktanir, skapað eigin merkingu, beitt nokkuð vel mismunandi sjónarhornum við mótun og miðlun viðfangsefna.

B

Spurt spurninga og unnið af nokkru sjálfstæði við úrlausn verkefna. Gert grein fyrir hvað liggur að baki árangri og nýtt sér á skapandi hátt möguleika sem felast í mistökum og óvæntum niðurstöðum. Unnið með upplýsingar, skapað að vissu marki eigin merkingu, beitt mismunandi sjónarhornum við mótun og miðlun viðfangsefna

C

Sjálfstæði og samvinna

Nemandi getur:

A Jafnan sýnt frumkvæði og sjálfstæði í vinnubrögðum. Haft frumkvæði að, borið ábyrgð á og tekið virkan þátt í samstarfi á uppbyggilegan hátt. Af öryggi tekið á móti og sett fram skipulagða gagnrýni á ábyrgan og uppbyggilegan hátt og tekið virkan þátt í skólasamfélaginu á lýðræðislegan hátt.

B Sýnt frumkvæði og sjálfstæði í vinnubrögðum. Haft frumkvæði að, sýnt ábyrgð og tekið nokkuð virkan þátt í samstarfi. Tekið á móti og sett fram skipulagða gagnrýni á ábyrgan og uppbyggilegan hátt og tekið nokkuð virkan þátt í skólasamfélaginu á lýðræðislegan hátt.

C Sýnt nokkurt frumkvæði og sjálfstæði í vinnubrögðum. Haft nokkurt frumkvæði, sýnt vissa ábyrgð og tekið þátt í samstarfi. Tekið á móti og sett fram gagnrýni á ábyrgan hátt og tekið þátt í skólasamfélaginu á lýðræðislegan hátt.

Nýting miðla og upplýsinga

Nemandi getur:

A Af öryggi nýtt sér á ábyrgan, gagnrýninn, skapandi og uppbyggilegan hátt ólíka miðla í námi sínu, aflað upplýsinga og lagt mat á gæði og trúverðugleika þeirra og miðlað þeim á gagnrýninn og skapandi hátt.

B Af nokkru öryggi nýtt sér á ábyrgan, gagnrýninn, skapandi og uppbyggilegan hátt ólíka miðla í námi sínu, aflað upplýsinga og lagt mat á gæði og trúverðugleika þeirra og miðlað þeim á gagnrýninn og skapandi hátt.

Að vissu marki nýtt sér á ábyrgan, skapandi og uppbyggilegan hátt ólíka miðla í námi sínu, aflað upplýsinga og lagt mat á gæði og trúverðugleika þeirra og miðlað þeim á skapandi hátt.

C

Ábyrgð og mat á eigin námi

Nemandi getur:

Með hliðsjón af styrkleikum sínum, nýtt sér mjög vel hæfniviðmið í námi, unnið sjálfstætt og jafnan sett sér skýr, raunhæf markmið. Borið ábyrgð á eigin námi og af öryggi metið frammistöðu og endurskipulagt aðferðir við nám í ljósi árangurs.

A

Með hliðsjón af styrkleikum sínum, nýtt sér nokkuð vel hæfniviðmið í námi og sett sér raunhæf markmið. Borið ábyrgð á eigin námi og metið frammistöðu og endurskipulagt aðferðir við nám í ljósi árangurs.

B

Með hliðsjón af styrkleikum sínum, að vissu marki nýtt sér hæfniviðmið og sett sér markmið. Borið nokkra ábyrgð á eigin námi og að vissu marki metið frammistöðu og endurskipulagt aðferðir við nám í ljósi árangurs.

C